

HAUR ABERRIGABEAK

Ez dute ez jaiotza agiri ez naziotasunik; gobernuen begietara ez dira existitzen

Munduak ateak itxita ditu niretzat. Denak txapelketa batera joan

ziren eta ni neu bakar-bakarrik gelditu nintzen, entrenatzen. Entrenatzaileek lagundu egiten naute, eta pazientzia edukitzeko eskatzen didate. Denak joaten dira bidaian, eta, bueltan, nobedadez beteta itzultzen dira. Beren istorioak entzuten ditut, baina barrutik negar egiten dut. Oraindik, hala ere, badut itxaropenik gazteen entrenatzaile izateko, eredugarri izateko, baina nire ametsak bete ahal izateko hiritartasuna behar dut ezinbestek». Urrunetik eta lerroon bidez heldu arren, mingarria da honako testigantza hau entzutea. Jirair gazteak 19 urte ditu eta Georgian bizi da. Borrokalari profesionala izan nahi du eta gogor saiatzen ari da, baina badaki bere bidea ez dela taldekideena bezain erraza izango. Ametsa bete ahal izateko denbora agortzen ari zaiola ere badaki.

Jirair gazte aberrigabea da. Jendearen begietara existitzen da, baina ez aldiz bere herrialdeko Administrazioaren begietara. Ez du naziotasuna aitortzen dion inolako agiririk. Urtero munduan halako 70.000 haur baino gehiago jaiotzen dira. Iheslariantzako Nazio Batuen Agentziak (UNHCR) txosten bat kaleratu berri du, «Hemen nago. Hemengoa naiz» izenekoa. Bertan, Boli Kosta, Dominikar Errepublika, Jordania, Georgia, Italia, Malaysia eta Thailandiako 250 haur eta gazteren kasuak jaso ditu. Askok lehendabiziko aldiz hitz egin dute euren egoeraz. Ahotsik ere ez diete ematen.

Umeen eskubideak babesteko nazioarteko markoa sendoa da paper gainean, baina praktika oso bestelakoa da. Haurrei aitortzen zaizkien giza eskubideen artean naziotasuna izatekoa dago, baina badaude eskubide hori betetzen ez duten herriak. Aipatu eskubidea 196 herrialde-tik 194k babestu zuten Haurren Eskubideen Nazio Batuetako Hitzarmenean jasota dago, 7. artikuluan hain zuzen ere.

 JENDARTEA / Oihane Larretxea de la Granja

Naziotasunik aitortzen ez zaien 70.000 haur jaiotzen dira urtero munduan. Haur aberrigabeak dira. Ez dute ez nortasun ez jaiotza agiririk, eta, hortaz, gobernuentzat ez dira existitzen. Trabak dituzte osasun arreta jaso edo ikasteko. Iheslariantzako Nazio Batuen Agentziak «Hemen nago. Hemengoa naiz» txostena kaleratu du.

Eta arazoa handitzen ari da. Iturri berberen arabera, hamar minuturo haur bat jaiotzen da baldintza horietan. Ondorioak oso larriak direla ohartarazi dute. Hona hemen datu batzuk: hogeita hamar herrialde baino gehiagotan, umeek dokumentazioa behar dute arreta medikua jasotzeko, eta, gutxienez hogeit hamar herrialdetan, ezin dute legearen bermearekin txertorik jaso.

Dokumentazio ezak trabak jartzen dizkie ume zein gazteei osasun arloan ez ezik baita ikasketak egiteko orduan ere. Horrenbestez, etorkizunean lan duin bat aurkitzeko aukerak murrizten dizkie. Gehienek lan kaxkarrak baino ez dituzte lortzen eta askok esplotazioa eta abusuak jasaten dituzte.

Horrek guztiak psikologikoki kalteak eragiten dizkie haurrei,

Artee 18 urteko gazte thailandiarra da. Bere ametsa dantza irakaslea izatea da, baina, naziotasunik ez duenez, «ezinezkoa» izango zaiola uste du.
UNHCR

helduak izateko bidean ondorio larriak dituztenak. Aztarnak uzten ditu aberrigabe izateak. Lelik, aberrigabea jaiotzez, duela gutxi lortu zuen azkenean italiar naziotasuna, baina zaila egiten ari zaio aldaketa asimilatzea. «Aberrigabe jaio izana ez da inoiz ahazten, marka bat gelditzen da sakon-sakonean», azaldu du 19 urteko gazteak.

Txostena, hala ere, zenbakietatik harago doa: helburua haurrei egoerak nola eragiten dien jakitea izan da. Testigantzak jaso, kasuak kontatu eta izenak eta aurpegiak jarri. Aurtengo uztailetik abuztura bitartean, gazte eta umeak elkarriketatzeaz gain, euren guraso eta tutoreak ere elkarriketatu zituzten.

Etnia, arraza, erlijio edo genero arrazoiengatik ematen den bazterkeriak eragiten ditu herri-gabetasun kasurik gehienak. Aberrigabe gehienak gutxiengo egoeran diren taldeetako parte dira eta hogeit hamar herrialdek baino

Emakumeek bazterketa bikoitza sufritzen dute. Hainbat herrialdetako legeen arabera, gizonek ez bezala, amek ez dute seme-alabei euren naziotasuna transmititzeko eskubiderik

Aberrigabeei hezkuntza oztopoz betetzen zaie. Maiz, ez diete klasera sartzen uzten, zerga garestiagoak ordaindu behar dituzte eta kurtso amaierako azterketak egitea debekatzen diete

gehiagok erlijio, genero, etnia edo arraza arrazoiak tarteko naziotasuna ukatzen duten legeak dituzte. Emakumeek bazterketa bikoitza jasaten dute zenbaitetan, izan ere, 27 herrialdek dituzten naziotasun legeen arabera, gizonezkoekin gertatzen ez den bezala, amek ez dute seme-alabei euren naziotasuna transmitzerik.

Jaiotzen erregistro baten existentzia faltak berak arazoa areagotu egiten du, pertsona hauek ezin dutelako frogatu beharrezkoak diren loturak dituztenik Estatuarekin. Migratzaile eta errefuxiatuei eragiten die arazok bereziki. Jaiotza erregistroa oso baliotsua da, adibidez, asiloa hartu duten herrialdeetan jaiotzen diren siriarrak umeentzat, gehienak gurasoengandik edo familiengandik bananduak izan direlako. Siriarrak direla bermatuz gero, Siriara bueltatzeko aukera izango lukete behin guda amaitutakoan.

HEZKUNTZA

Ezbairik gabe hezkuntza da elkarriketatutako gehien larritzen dituen. Bazterketa eta trabak salatzen dituzte. Batzuetan gelara sartzea ukatzen zaie, bestetan zerga garestiagoak ordainarazten zaizkie atzerritarrak bailiran, kurtso amaierako azterketak egitea debekatzen zaie edo diploma atxikitzen zaie ikasketetan aurrera egin ez dezaten. «Oso nota onak ateratzen ditut, agian ikasgelako onena naiz, baina, aldiz, beka bat dagoen bakoitzean identifikazio nazionala duen norbaiti ematen diote», kexatzen da 15 urteko Patcharee gaztea. Thaiandiako mendietako tribu bateko kide da. Bere alboan, Boon izeneko lagunak ume orok ikasketako duen eskubidea aldarrikatzen du. «Hori da garrantzitsuen», dio.

Txostenak ere erakutsi du zeintzuk izan daitezkeen ikasketak ukatzeak izan ditzakeen ondorio tamalgarriak. Edwinek 16 urte ditu eta Malaysiakoa da. Jatorriz tamila da eta ez diote aberririk aitortzen. Eskolara ez joatea oso gogorra izan dela aitortu du. Umezurtz gelditu zen txikia zela eta adopziozko

Zainab, bere haurtxoarekin. Siriarrak errefuxiatuak dira eta Jordanian bizi dira. UNHCR

Christina Italian bizi da eta ijitoa da. UNHCR

etxe batean hazi zen, beharrezko zaintza eta babesik gabe. Nortasun agiririk ez dutenei ezarritako ikasketa zerga garestiak medio, ez zen eskolara joan. Konpainia txarrak, alkohola eta drogak etorri ziren ondoren. Errehabilitazioan dago gaur egun, baina Edwinek lotura zuzena egiten du gertatu zaionaren eta eskolara joan ez izanaren artean. «Eskolara joan izan banintz ez nuke egin nuena egingo; Malaysiako selekzioko futbolari izateko ametsa eskurtzeko lanean egongo nintzateke. Nire estiloa propioa dut. 'Edwin estiloa' izena du. Ronaldorena baino hobea da, nahiz eta berak inspiratu duen», dio, umeen inozentziaz.

Autoritateek modu erabat arbitrarioan jokatzeko dute. Alejandra, bere anaiak ez bezala, ez doa eskolara. «Nire anaietako batzuek dokumentuak dituzte eta unibertsitatean joan dira... Nik, ordea ezin dut, guraso berberak izan arren», azaldu du Dominikar Errepublikatik.

OSASUNA

Dokumentu falta ere oztopo da osasun zerbitzuetan artatua izateko. Oso urrutira joan gabe, Italian bertan gertatzen da, ijitoekin. Christinak 18 urte ditu eta desgaitasun fisiko eta psikologikoak ditu. Gorpildun aulkian dago. Gurasoak askotan kexatu dira pediatria zerbitzuak erabili ezin izanarekin, eta, eritasunak arinak direnean ere, larrialdi zerbitzuetara jo behar dute. Sandokan, Christinaren aita, kezkatuta dago. «Bizi naizen bitartean zaindu ahal izango dut alaba, baina ezingo dut datorren hogeita hamar edo berrogei urteetan egin. Estatuaren laguntza behar dut. Naziotasunarena da nire alabak duen eskubide bakarra», salatu du.

Hezkuntzan gertatzen den bezala, osasun tasa garestiagoak ordainarazten zaizkie aberrigabeei, eta horietako asko zorpetu egiten dira lagun edo bizilagunei eskatzen dizkieten maileguengatik. Pratap, 15 urteko gazte malaysiarrak, lesio larria sufritu zuen hankan futbolearen ari zela. Naziotasun faltagatik

EGOERA
ALDA
DEZAKETEN
HAINBAT
URRATS

Leku batzuetan, UNHCR lheslarientzako Nazio Batuen Agentziaren hitzetan, piztu da itxaropenaren argia, izan ere, Gobernu batzuk ohartu dira aberrigabe gazteei naziotasuna emateak onurak izango dituela, gazteok aletxoa jar dezaketelako aberastasunean, komunitateen segurtasunean eta ongizatean.

Asko dago egiteko, ordea, bereziki osasuna eta hezkuntzari dagokionez. #IBELONG izeneko kanpainarekin, UNHCR berak hamar urteren buruan herrigabetasunarekin bukatu nahi du, eta, horretarako, hainbat urrats identifikatu ditu.

Besteak beste, umeak jaiotzen diren herriko naziotasuna jaso ezear aberrigabe bihurtuko balira, amek seme-alabei naziotasuna transmititzea debekatzen duten legeak ezabatzea, arraza, etnia edo erlijio arrazoiak tarteko naziotasuna ukatzen duten legeak indargabetzea eta jaiotza-erregistroan sartzeko eskubide unibertsala gizaki orori aitortzea eskatu du. Siriako gerrari eta errefuxiatuen egoerari aipamen berezia ere egin dio txostenak; lau milioi lagunak beren etxea utzi dute eta ume asko daude aberrigabe bihurtzeko arriskuan, aitarengandik soilik jaso baitezakete naziotasuna. Datu oso kezagarria da benetan, are gehiago Siriako etxeetako %25 aitarik gabe utzi dituelako gerrak.

ospitaleak ez zuen artatu nahi izan. «Amorrua sentitu nuen inork ez ninduelako lagundu nahi, nahiz eta min handia izan. Larrialdi egoera bat zen, eta, hala ere, nire egoera juridikoa aztertu zuten. Edozein malaysiar bezala herri honetan jaioa naiz. Zergatik sufritu behar dut horrela?», galdegiten du, etsita.

Maileguak eskatzea ez da bate-
re erraza eta umiliatuta sentitu direla aitortu dute guraso askok. «Ospitalean lapurretan ariko banintz bezala tratatu ninduten. Horregatik ezin dut berriro joan», nabarmendu du 22 urteko Kavita, Malaysia bertatik.

Umiliazioa da, hain zuzen, parte hartzaileek askotan errepi-
katu duten sentimendua, baina ez da bakarra izan: «ikusezin», «baztertuta», «itzalean», «kale zakur» eta «baliogabe» sentitu izan dira maiz aitortu dutenez.

LANA, JOLASA BEHARREAN

Haur izatea. Horixe ukatu zaie ikerketarako lekukotasuna eskaini duten protagonistei. Bazterketak hezkuntza sistema-

tik kanporatu ditu eta, horren-
bestez, lanean jarri behar izan dute, muturreko kasuetan abu-
suak eta esplotazioa sufrituz.

Dominikar Errepublikako zenbait gaztek onartu zuten udaran ez zutela jolaserako, aisialdirako tartetik hartu, zabor-
tegietan lanean aritu zirela bai-
zik, saltzeko metal piezen bila. Joe da horietako bat. Macoris za-
bortegian egoten da. Egunean dolar bat irabaz dezakeela dio. Matematikak gustatzen zaizkio bereziki eta eskola atsegin du, baina handitan beisbol jokalaria izan nahi du, herrialdeko kirolik

Joe 13 urte ditu eta
Dominkar Errepublikan bizi
da. Eskolara joatea
gustatzen zaio, baina
bereziki beisbola maite du.
Udara zabortegian metal
zatien bila igarotzen du,
jolasean beharrean.
UNHCR

**Aldaketa txiki batzuk ematen ari dira,
esaterako, Boli Kostan. Prozedura baten
bidez, naziotasuna eskura dezakete orain
herrialdearekin luzarotik lotura duten**

**«Umiliazioa» da txostenean parte hartu duten
haur eta gazteek errepikatu duten
sentimendua. Maiz «ikusezin», «kale zakur» eta
«baliogabe» sentitu izana aitortu dute**

ospetsuena. «Udara honetan ta-
malez ezin izan dut jokatu». Heldu izatera goizegi derrigortuta daudela salatu du UNHCR berak. Nahiz eta askok iaiotasun berezia erakutsi beisbolean ari-
tzeko, euren egoerak ez die tre-
betasun hori garatzen uzten, eta
aisialdiaren ateak soilik ez, lehiaketarenak ere parez pare
ixten dizkiete. «Nire semea-
ri talde batean sartzea eskaini zio-
ten beisbolean aritzeko, baita
nazioarteko txapelketetan ari-
tzeko ere, baina paperik gabe ez
dago talde bakar batean ere ize-
na emateko aukerarik», azaldu
du etsita ama batek.

Boli Kostako David mutikoak ere ezin du eskolara joan doku-
mentuak ez dituelako –abando-
natu egin zuten jaio zenean–, eta, egoera horrek osasun ondo-
rioak eragin dizkio 10 urteko mutikoari. Inkontinentzia du eta bakarrik egin behar du lo. Bere lagunak eta adopziozko anaiak eskolara doazen bitarte-
an, bera etxean gelditzen da, etxeko lanak egiten eta familia-
ren ardiak larreetara eramaten.

Odile eta Clementine 21 eta 22 urteko ahizpen kasua muturre-
koa da. Abiyanen bizi dira, Boli Kostan, eta ez diete aberri-
rik aitortzen. Dokumenturik ez zute-
nez, oso txikiak zirela jatetxe batean lan egitera derrigortu zi-
tuen “zaintzen” zituen izeba ba-
tek eta, ondoren, euren buruak prostituitzera derrigortu zituen. «Dokumenturik gabe harrapa-
tuta ginen», aitortu zuten. Egoe-
ra oso larria izan zenean soilik batu zuten ihes egiteko indarra.

LANA, JOLASA BEHARREAN

Amatea naturala da gizakiaren-
tzat, bereziki nerabezaroan. Etorkizunean pentsatu, zer izan nahi dugun imajinatu, eta hori lortzeko ahaleginak egin. Amesten uzten al zaie orriotako protagonistei? «Nire bizitza gal-
dera ikur handi bat da», dio Malaysiako Vikash gazteak. 23 urte ditu eta ikasketak uzteko garaia gerturatzen doan neu-
rrian –paper faltan ez diote aurrera egiten uzten–, «inpaktu handia» sentitzen duela aitortu du. Jarraian «frustrazioa», «ezi-
negona» eta desilusioa» aipatu ditu. Gazte honek bezala, txoste-
nean agertu diren beste askok bidaia-
tzeko gogoia adierazi zuten atzerrian lan egin ahal izateko, baina ez dute apenas mugi-
tzerik, bidaia atxiloketa batekin buka daitekeelako.

Dominikar Errepublikako Ja-
vier 19 urteko gazteak eraikun-
tzan egiten du lan, baina beste aspirazio batzuk ditu. Tamalez, Gobernuak ez dio bidea erraztu nahi. «Zuzenbidea ikasi nahi dut. Nire ametsa jendea lagun-
du ahal izatea da».

Formakuntza profesionalaren bidea itxita, askok ikastaro osa-
garriak egiten dituzte, edo bo-
luntario gisa egiten dute lan. Va-
lentino, 21 urteko ijitoak, bere herriko udal agintariak konben-
tzitu zituen okina izateko ikas-
taro bat egiten uzteko. «Pizza egiteko oso gai naiz egun. Lagun baten pizzerian lan egin nuen eta bezeroek maisu pizzagilea zein zen galdegiten zuten!», dio pozarren. «Lana eta etxea nahi ditut. Bizitza normala. Besteent-
zat arruntak izan daitezke gau-
za hauek, baina niretzat ez».